

Novela školského zákona myslí i na vícejazyčné žáky, ne však dostatečně

Praha, 9.11. 2022

Dlouho očekávaná novela školského zákona je od 27.10. 2022 v meziresortním připomínkovém řízení. Bez diskuze a možností doplnění potřebných témat odborníky na vzdělávání dětí s migrační zkušeností. Možná právě proto chybí v novele zásadní změny, které MŠMT dlouho slibuje? Na změny v paragrafu 20 týkajícího se vzdělávání dětí, žáků a žákyň z ciziny dlouho napjatě čekáme. Novela sice mění podmínky jednotné přijímací zkoušky, ale ne dostatečně. Zásadně chybí dlouho slibované úpravy v jazykové přípravě. Přitom situace se vzděláváním nově příchozích z Ukrajiny ukázala, že změny jsou možné. A především potřebné.

Novela přináší změnu v úpravě přijímací zkoušky z českého jazyka. Nově by mohli žádat o její odpuštění také uchazeči, kteří se z předchozích čtyř let alespoň dva roky vzdělávali v zahraničí. Dosud měli tuto možnost pouze absolventi zahraniční školy. *“Je to skvělá zpráva pro budoucí osmáky a deváťáky. Horší je situace pro sedmáky nebo šestáky, kteří s češtinou úplně začínají a za tři nebo čtyři roky nemohou v žádném případě konkurovat vrstevníkům s rodnou češtinou,”* říká Kristýna Titěrová, programová ředitelka META, o.p.s.

Situaci s přijímacím řízením každoročně řeší výchovní poradci či třídní učitelé ze základních škol, které dlouhodobě podporují své žáky v češtině. Naráží na to, že jejich žáci z principu nemohou být u přijímaček obdobně úspěšní jako čeští žáci. A zdaleka se to netýká jen nově příchozích. Například děti s vietnamštinou či mongolštinou jako mateřským jazykem potřebují pro osvojení češtiny mnohem více času než děti se slovanským jazykem. Může to trvat i celou základní školu.

META, o.p.s. dlouhodobě navrhuje, že má-li být změna u přijímaček skutečně férová a objektivní, měla by být razantnější. Úpravy by se měly týkat všech uchazečů, kteří se v zahraničí vzdělávali 2 roky z předchozích 8 let, nikoliv 4 roků. Místo pohovoru, jehož podoba se na školách různí v závislosti na přístupu ředitelů škol, by měl praktičtější význam test zjišťující úroveň jazyka a potřebnou podporu při dalším studiu. Upravený by měl být i test z matematiky, který je zásadně postaven na porozumění slovnímu zadání. Tak jako to měli letos například uchazeči z Ukrajiny.

Z pohledu vícejazyčných žáků jsou ale třeba i další zásadní změny, konkrétně ve výuce češtiny pro nově příchozí žáky, bez které se ve školním prostředí samozřejmě neobejdou. *“Již od roku 2018 se projednává změna nastavení jazykové přípravy v povinném vzdělávání. Všichni se shodují na tom, že ustanovení mířící pouze na děti s cizí státní příslušností v povinném vzdělávání není fér. Ve školách jsou tisíce dětí s českým nebo dvojitým občanstvím, pro které není čeština prvním jazykem. Ty se také musí vypořádat s jazykovou bariérou, na češtinu ale paradoxně nárok nemají. MŠMT sice již před lety deklarovalo záměr tento stav při nejbližší příležitosti napravit. V novele ale změna chybí,”* upozorňuje Kristýna Titěrová.

Školský zákon také nereflektuje pokrok v podpoře vícejazyčných žáků na středních školách. Od letošního roku mohou absolvovat jazykovou přípravu díky dočasné úpravě vyhlášky o středním vzdělávání i žáci na SŠ. MŠMT tento dlouho potřebný krok zavedlo kvůli velkému počtu nově příchozích žáků a žákyň z Ukrajiny. Jazykovou přípravu na SŠ je však třeba ukotvit jako systémové opatření i ve školském zákoně. A to samozřejmě pro všechny žáky s potřebou rozvoje jazyka, nejen pro ty s cizí státní příslušností.

Ministerstvo školství, stejně jako krajské úřady a školy musí poslední roky ve vzdělávacím systému reagovat na naprosto nové situace. Současné pozitivní kroky ministerstva, jimiž se podařilo podpořit ty nejzranitelnější válečné uprchlíky, prokázaly, že potřebné změny možné jsou. Nyní je nicméně nutné přistoupit k systémovějšímu ukotvení do praxe zavedených opatření. Je třeba upravit legislativní podmínky tak, aby byly jasné, přehledné, a především pro všechny vícejazyčné děti a mládež férové.

Podklady:

[Strategické cíle pro jazykovou přípravu a rovné příležitosti pro roky 2021–2022](#)

[Komentáře k vyhlášce ZŠ](#)

[Komentáře k vyhlášce SŠ](#)

[Doporučení pro jazykovou přípravu](#)

Příloha – detailní připomínky k novele školského zákona

Kontakt pro média: Kristýna Titěrová, titerova@meta-ops.cz, 777952109